

Toelichting programma netwerkdag taalspecialisten | 12 april 2018

Landelijk Netwerk Taal

In interactie!

Plenair

Sprekend leren. Wanneer groepswork echt leren wordt. | Jan T'Sas

Vaak rendeert groepswork niet echt: veel decibels, weinig leren. Hoe vervangen we het lawaai door kwaliteit? Hoe kunnen leerlingen al pratend echt van elkaar leren? Kortom, hoe kunnen we groeps gesprekken effectiever maken? Veel Nederlandstalige publicaties over groepswork focussen op taakverdeling, organisatie en structuur, maar het spreken zelf krijgt veel minder aandacht. Dat is onterecht, want uit internationaal onderzoek blijkt al jaren hoe belangrijk het is. Vooral Britse onderzoekers bereiken op dat vlak al heel wat. Een pas afgerond experiment met exploratieve gesprekken in vijf Vlaamse lagere scholen bevestigt hun bevindingen: leerlingen werken beter samen, leren meer van elkaar en worden sterker in probleemoplossende taken, ook individueel. En ook taalzwakke leerlingen versterken hun taalvaardigheid.

Jan T'Sas, licentiaat/master Germaanse Filologie, gewezen leraar Nederlands in het voortgezet onderwijs, praktijkassistent Nederlandse vakdidactiek in de lerarenopleiding en docent Taal en Leren aan de Universiteit Antwerpen, gewezen hoofdredacteur van Taalschrift (Nederlandse Taalunie), bestuurslid van de Vereniging voor het Onderwijs in het Nederlands (VON), auteur van schoolboeken Nederlands onderwijs, onderzoeker aan de Karel de Grote Hogeschool, auteur van de website Neejandertaal.be

Handvatten voor goede gesprekken met kinderen | Chiel van der Veen

Het stimuleren van de mondelinge taalvaardigheid van kinderen is een belangrijke opdracht van het onderwijs. Maar hoe doe je dat als leerkracht? In deze interactieve lezing laat universitair docent Chiel van der Veen zien hoe leerkrachten een aantal eenvoudige gesprekstechnieken kunnen inzetten om meer ruimte te geven aan kinderen. Met deze gesprekstechnieken worden kinderen in gesprekken uitgedaagd hun ideeën in te brengen, te redeneren, kritisch naar elkaar te luisteren en samen na te denken. Dat zorgt ervoor dat kinderen meer gaan praten en mondeling taalvaardiger worden.

Chiel van der Veen is universitair docent en onderzoeker bij de afdeling Onderwijs pedagogiek van de Vrije Universiteit van Amsterdam. Hij is tevens redactielid van "De wereld van het jonge kind".

Keuzeprogramma in twee rondes

Dialogisch lezen op de basisschool | Maaïke Pulles

Samenwerken rondom teksten blijkt niet alleen bevorderlijk voor de ontwikkeling van leesvaardigheid, maar ook voor de (gezamenlijke) kennisontwikkeling van kinderen. Samen onderzoekend leren is een natuurlijke context waarin kinderen gesprekken voeren over de teksten die ze nodig hebben om antwoorden te vinden op hun eigen onderzoeksvragen. Kinderen bespreken bijvoorbeeld met elkaar over de relevante informatie uit de tekst en verbinden deze informatie met hun eigen kennis en hun onderzoeksvraag. Ook moeilijke woorden kunnen onderwerp van gesprek zijn: kinderen vragen elkaar soms om hulp en dat kan bijvoorbeeld leiden tot leerzame gesprekken over de betekenis van moeilijke woorden. In deze workshop bekijken we de leerzaamheid van dit dialogisch lezen aan de hand van enkele fragmenten van gesprekken tussen kinderen.

Maaïke Pulles is onderzoeker bij het Lectoraat taalgebruik & leren van de NHL Hogeschool, waar zij o.a. promotieonderzoek doet naar kennisconstructie in gesprekken rond teksten in het basisonderwijs.

In gesprek over de visie op taalonderwijs | Curriculum.nu | Joanneke Prenger

In het traject Curriculum.nu buigen vanaf maart 2018 130 leraren, zo'n 20 schoolleiders en ruim 80 scholen zich over de vraag wat leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs moeten kennen en kunnen. Voor 9 leergebieden, waaronder ook taal/Nederlands. In verschillende stappen beantwoorden de teams de vraag wat leerlingen zouden moeten kennen en kunnen, wat er tot het onderwijscurriculum zou moeten behoren. De ontwikkelteams werken vier keer drie opeenvolgende dagen samen in zogenaamde ontwikkelsessies. De eerste sessie is 14 tot 16 maart. Tijdens deze sessie buigt het OT zich over hun visie op het taalonderwijs. Op de netwerdag delen we graag de opbrengst van deze sessie met de leden van het Landelijk Netwerk Taal. Kun jij je vinden in deze visie? Welke feedback of aanvullingen heb je nog? Praat mee tijdens deze interactieve sessie!

Joanneke Prenger werkt als leerplanontwikkelaar taal in het basisonderwijs bij SLO. Zij is betrokken bij diverse projecten voor het taalonderwijs en ondersteunt vanuit SLO het Ontwikkelteam Nederlands binnen Curriculum.nu. Vanuit SLO is ze ook hoofdredacteur van het tijdschrift MeerTaal, tijdschrift over taalonderwijs op de basisschool.

Interactie als gereedschap | Nynke van der Schaaf

In deze workshop wil ik met u onderzoeken hoe de kwaliteit van de (sociale) interactie in de klas vergroot kan worden, zodat het een middel wordt om de ontwikkeling van kinderen te stimuleren. Hiervoor gaan we twee verschillende interactiefragmenten gezamenlijk analyseren op een toegepast conversatieanalytische wijze. Dat betekent dat we niet gaan zoeken naar de bedoelingen van de gesprekspartners (waarvoor we in hun hoofd zouden moeten kijken), maar dat we kijken hoe de gesprekspartners zelf op elkaar reageren. Behandelt het kind bijvoorbeeld de open vraag van de leerkracht inderdaad als een vraag om toelichting of behandelt het de vraag juist als een ja/nee-vraag? Dat kunnen we afleiden uit het antwoord dat het kind geeft. Door de interactie beurt voor beurt te analyseren, kunnen we achterhalen welke interactionele middelen kunnen bijdragen aan het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen (of eigenlijk alle gesprekspartners). Tot slot bespreken we of dit een goede en/of aanvullende manier is om in de onderwijspraktijk in te zetten: om leraren bij te begeleiden of onze toekomstige leraren mee op te leiden.

Nynke van der Schaaf is werkzaam als docent/onderzoeker bij de Academie voor Sociale Studies en het lectoraat Kind, taal en ontwikkeling van de Hanzehogeschool Groningen en is in gepromoveerd op een onderzoek naar sociale praktijken in de interactie van 4- tot 8-jarigen in de buitenschoolse opvang.

Hoe leerkrachten leerlingen uitnodigen om op elkaar te reageren | Annerose Willemsen

Interactieve lezing

Voor het houden van klassengesprekken rondom teksten wordt leerkrachten in de onderzoeksliteratuur vaak aanbevolen om leerlingen veel ruimte te geven om te praten, en zelf niet als primaire gesprekspartner maar als monitor van het gesprek op te treden, bijvoorbeeld door open vragen te stellen en leerlingen veel op elkaar te laten reageren. Over de *precieze* manieren en de momenten waarop leerkrachten deze aanbevelingen ten uitvoer brengen en wat daarvan de interactionele gevolgen zijn, is echter maar weinig bekend.

In deze interactieve sessie toont onderzoeker Annerose Willemsen de talrijke verschillende manieren waarop leerkrachten hun leerlingen uitnodigen om op elkaars bijdragen te reageren. Aan de hand van videodata en transcripten zet ze uiteen wanneer en hoe leerkrachten een dergelijke uitnodiging doen en wat de uitnodiging daadwerkelijk teweegbrengt in het klassengesprek.

Annerose Willemsen is promovendus bij de afdeling Discourse & Communication aan de Rijksuniversiteit Groningen en tevens stuurgroeplid van het Landelijk Netwerk Taal.